

Nr 145

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 5) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 4 390 000 kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 62, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 23 februari 1962 framlagt förslag angående vissa anslag för budgetåret 1962/63 till stöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.

Den av departementschefen förordade sammanlagda anslagshöjningen för ifrågavarande verksamhet uppgår för nästa budgetår till 1 873 000 kr. och fördelar sig på olika ändamål på sätt som redovisas i *Bilaga* till detta utlåtande. I samma bilaga har även lämnats uppgift å de ytterligare ökningar som skulle föranledas av bifall till i förevarande ärende väckta motioner.

1:o) **Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader m. m.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 62 föreslagit riksdagen att för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisa a) till Statens konstråd ett anslag av 23 000 kr.; b) till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader ett reservationsanslag av 500 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 329) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén m. fl.* (II: 319), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta att staten vid utförande av offentliga byggnader skall avsätta 1 procent av byggnadskostnaderna för konstnärlig utsmyckning med genomförande i den ordning som angivits i motionerna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Carl Albert Anderson m. fl.* (I: 671) och den andra inom andra kammaren av herr *Zetterberg m. fl.* (II: 812), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att från och med budgetåret 1962/63 en återgång skall ske till den ordning som avsågs med 1937 års riksdagsbeslut om åtgärder för att bereda vidgade arbetsuppgifter åt svenska konstnärer, innebärande att vid projektering av statliga nybyggnader skall inräknas ett belopp icke understigande 1 procent till konstnärlig utsmyckning;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Aspling* och *Bergman* (I: 672) och den andra inom andra kammaren av herrar *Lundkvist* och *Lindahl* (II: 810), i vilka hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att frågan om ett återinförande av den s. k. procentregeln blir föremål för förnyad prövning, så att i anslagen till statliga byggnader måtte inräknas medel för konstnärlig utsmyckning ej understigande 1 procent av byggnadskostnaderna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 676) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund. m. fl.* (II: 818), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen vid behandling av proposition nr 62 måtte a) till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.; b) till Statens konstråd för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 40 000 kr.; c) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1963 års riksdag om den s. k. enprocentregeln återinförande vad gäller anslag till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 678) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén m. fl.* (II: 819), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen i samband med behandlingen av proposition nr 62 måtte besluta att anslå 32 000 kr. till statens konstråd för dess verksamhet.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 319, I: 671, I: 672, II: 818 och II: 819.

Sedan budgetåret 1947/48 har årligen under åttonde huvudtiteln anvisats ett reservationsanslag till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader. Anslaget disponeras av statens konstråd.

Före nämnda budgetår hade i enlighet med riktlinjer för ifrågavarande verksamhet, vilka beslutats av 1937 års riksdag, tillämpats ett annat förfarande vid finansieringen av den konstnärliga utsmyckningen. Den då beslutade formen för medelsanvisningar för detta ändamål, den s. k. enprocentregeln, innebar att i anslag till statliga byggnader skulle inräknas medel för konstnärlig utsmyckning, i allmänhet ej understigande 1 % av byggnadskostnaderna. I praktiken kom systemet i fråga endast till användning under ett par budgetår före krigsutbrottet 1939. I statsverkspropositionen till 1947 års riksdag förordade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet en omläggning av formen för medelsanvisningarna till den konstnärliga utsmyckningen.

Statens konstråd erinrar i sina anslagsäskanden, att rådet redan i tidigare framställningar förordat en återgång till 1937 års princip för anvisande av medel till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader och att således vid beviljande av anslag till sådana byggnader, som är lämpade för konstnärlig utsmyckning, borde inbegripas ett för utsmyckning avsett belopp, i allmänhet ej understigande 1 % av byggnadskostnaderna. Enligt rådets mening synes det huvudsakligen vara statsfinansiella skäl, som föranlett, att det ursprungligen beslutade systemet ej följts.

Rådet erinrar om att 1948 års konstutredning förordat en återgång till 1937 års system för medelsanvisningen till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader och finner att förslag i denna riktning bör föreläggas 1962 års riksdag. Såsom en övergång till den sålunda föreslagna ordningen bör enligt rådets mening anslaget till konstnärlig utsmyckning för nästa budgetår höjas från 400 000 till 800 000 kr.

Departementschefen erinrar inledningsvis om en i propositionen redovisad redogörelse för användningen av utsmyckningsanslaget av vilken det framgår att anslagsmedlen i många fall kommit att anlitas för arbets- och materialkostnader för uppsättning eller montering av större konstverk som ingår i den fasta inredningen av byggnaden i fråga, såsom friskulpturer, muralmålningar, reliefer e. d. samt även gobelänger, ridåer eller annan textil utsmyckning av större format. Dessa kostnader kan ofta uppgå till betydande belopp. Eftersom utsmyckningsuppgifterna och därmed konstrådets inköpsverksamhet växlar från år till år och kostnaderna för större uppgifter i stor utsträckning belastar utsmyckningsanslaget under flera års tid, är det inte möjligt att annat än uppskattningsvis ange storleken av den årliga belastningen av här avsett slag. Departementschefen anser det sannolikt att det vissa år kan komma att röra sig om ett sammanlagt belopp av storleksordningen 100 000 kr., räknat med utgångspunkt i verksamhetens nuvarande omfattning.

Departementschefen framhåller rörande utsmyckningsanslaget i fortsättningen bl. a. följande.

Ett av huvudändamålen med utsmyckningsanslaget är att bereda ökade arbetstillfällen för konstnärer. Det måste därför anses otillfredsställande, att anslaget i så stor utsträckning som nu är fallet belastas med andra kostnader än sådana, som är direkt hänförliga till framställningen av de konstnärliga alstren. Jag vill erinra om att chefen för finansdepartementet i sitt förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för nästa budgetår (prop. 1962: 1, bilagan 20) förordat vissa dispositioner i syfte att åstadkomma en ändring i detta förhållande. De förordade anordningarna innebär att utsmyckningsanslaget i fortsättningen skall kunna disponeras praktiskt taget uteslutande för arvoden till konstnärer och för kostnader som är knutna till själva framställningen av de konstnärliga alstren, t. ex. för material, gjutningsarbeten och ersättning till medhjälpare.

Jag finner det emellertid angeläget att även en höjning av själva utsmyckningsanslaget kommer till stånd. Jag vill i detta sammanhang erinra om att statsutskottet vid förra årets riksdag i samband med behandlingen av vissa motionsförslag om en återgång till den s. k. enprocentregeln för anvisande av medel till förevarande ändamål framhållit, att utskottet vid sina överväganden kommit till den uppfattningen, att en successiv höjning av det nuvarande riksstatsanslaget för ändamålet vore att föredraga framför en återgång till enprocentregeln. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 500 000 kr., vilket innebär en nominell höjning med 100 000 kr. Med tanke på att anslaget samtidigt skulle komma att frigöras från kostnader för mindre byggnadsåtgärder i samband med utsmyckningsarbetena, kan realhöjningen beräknas bli betydligt större.

Vid bifall till vad jag nu föreslagit bör det särskilda förvaltningsanslaget till statens konstråds verksamhet höjas med 3 000 kr. till 23 000 kr.

Utskottet. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i propositionen 56 beslöt förra årets riksdag (SU 121; Rskr 304) att för innevarande budgetår genomföra vissa åtgärder i syfte att stödja konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet. I propositionen behandlades anslagen till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader och till statens konstråds verksamhet, till ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek samt till stipendier åt utövande konstnärer inom måleri m. m. samt åt utövande tonsättare.

Riksdagens beslut i fjol om ökade insatser på den fria sektorn av kulturlivet innefattade ett handlingsprogram i tre konkreta punkter. Den första avser ökat stöd i skilda former åt blivande utövare av konstnärliga yrken under deras utbildning. Den andra gäller vidgad stipendiegivning åt konstnärer inom olika kategorier under deras yrkesverksamhet. Den tredje slutligen åsyftar insatser för att främja en ökad statlig inköps- och beställningsverksamhet. I propositionen pekade departementschefen vidare på ännu en central punkt i ett mera långsiktigt program, nämligen en förstärkning av de krafter som syftar till en breddning av kulturmiljön och en förbättring av den kulturförmedlande verksamheten genom olika samhällliga organ, såsom teatrar, bibliotek, museer och liknande institutioner.

Departementschefen framhåller i den nu föreliggande propositionen, att behovet på längre sikt av samhällliga ekonomiska insatser för den fria sektorn av kulturlivet i och för sig inte går att mäta. Olika uppfattningar kommer alltid att råda i fråga om den konkreta utformningen och inriktningen av de stödformer, som här kan tänkas komma till användning. Insatserna måste dels ske i många olika former, dels genomföras successivt med koncentration på ett mindre antal åtgärder åt gången.

Fjölårets etapp av handlingsprogrammet innebar i första hand en förstärkning av anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader och anslaget till stipendier åt tonsättare samt konstnärer inom de bildande konsternas område. Insatserna koncentrerades således helt till programmets andra och tredje punkter.

Även i den nu aktuella etappen inriktas åtgärderna på programmets andra och tredje punkter. En väsentlig del av de ökade resurserna föreslås således bli använda för en ökad beställningsverksamhet via anslaget till konstnärlig utsmyckning och för en utbyggnad av författarsättnings- och stipendieringssystemen. Vidare framlägges förslag dels om höjning av anslaget till kvalitetsstöd åt svensk filmproduktion, dels om särskilda medel för en kulturförmedlande verksamhet av väsentlig betydelse, nämligen utställningar av svensk konst i utlandet.

Beträffande det handlingsprogram, i vilket de nu framlagda förslagen utgör ett led, framhöll statsutskottet vid 1961 års riksdag (utl. nr 121), att utskottet fann det vara av särskilt värde att kulturpolitiken på hithörande fält genom handlingsprogrammet fått en fast och målmedveten inriktning.

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att de nu framlagda förslagen såväl i fråga om anslagens storlek som avvägningen mellan olika ändamål

på ett lämpligt sätt ansluter sig till de sålunda uppdragna principerna för statens stöd åt kulturlivets fria sektor.

De framlagda förslagen innebär, att anslagen på förevarande område förstärkes med ett sammanlagt belopp av 1 873 000 kr. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag kommer anslagssumman för budgetåret 1962/63 därmed att uppgå till sammanlagt 4 983 000 kr. Givetvis kan meningarna vara delade, huruvida medelsanvisningar av denna storlek är att anse som tillfredsställande i nuvarande läge. I ett antal motioner har yrkats på ytterligare anslagshöjningar till ett sammanlagt belopp av 3 027 000 kr. I det följande kommer utskottet att i anslutning till de olika anslagen till prövning upptaga de särskilda motionsyrkandena. Under förevarande rubrik behandlas de yrkanden, som sammanhänger med kostnaderna för konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader och för statens konstråd.

Beträffande anslaget Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader har Kungl. Maj:t föreslagit en uppräknig av anslagsmedlen med 100 000 kr. Därjämte föreslås vissa ändringar i dispositionen av medlen i syfte att frigöra anslaget från kostnader, som är att hänföra till olika byggnadsåtgärder för uppsättning och montering av större konstverk. Härigenom kommer anslagets betydelse som stöd åt den konstnärliga verksamheten att ytterligare förstärkas.

I ett flertal motioner har yrkats, att åtgärder skulle vidtagas för att i princip 1 procent av anslagen till statliga byggnader skulle användas till konstnärlig utsmyckning.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att utskottet med anledning av motionsyrkanden av motsvarande innebörd vid fjolårets riksdag uttalade, att en successiv höjning av det nuvarande riksstatsanslaget för ändamålet var att föredraga framför en återgång till enprocentregeln. Rörande motiven för detta ställningstagande får utskottet bl. a. framhålla, att utskottet icke kan finna, att några egentliga fördelar är att vinna genom att en viss procentregel fastslås. Införande av den s. k. enprocentregeln skulle visserligen få till omedelbar följd, att en viss sektor av kulturlivet skulle få ett avsevärt förbättrat stöd. Det är emellertid i hög grad ovisst, om en regel av denna natur skulle innebära en riktig avvägning vare sig i förhållande till andra områden inom den fria kultursektorn eller med avseende på tillgången på lämpliga utsmykningsuppgifter inom den statliga byggnadsverksamheten, vilken i stor utsträckning avser objekt, som näppeligen kan komma i fråga för konstnärlig utsmyckning.

Det torde vidare vara uppenbart, att en anknytning av det statliga stödet till byggnadsverksamhetens omfattning i vissa lägen kan medföra synnerligen ogynnsamma återverkningar på konstnärernas arbetsmarknad. Därest byggnadsverksamheten t. ex. av konjunkturpolitiska skäl vissa år skulle komma att inskränkas, skulle statens stöd till utsmyckning och därmed konstnärernas arbetsmöjligheter kunna kraftigt försämrats.

Mot bakgrunden härav kan utskottet icke finna annat, än att en målmed-

vetet bedriven kulturpolitik med syfte att successivt förstärka de medel, som utgår via anslag, vilka budgetprövas i vanlig ordning under beaktande av olika behov på det här avsedda kulturområdet, är den lämpligaste formen för de statliga insatserna. Enligt utskottets uppfattning föreligger således icke skäl för att överväga en omläggning av principerna för beräkningen av anslag till utsmyckning av statliga byggnader i enlighet med den s. k. enprocentregeln. Icke heller är utskottet med anledning av motionerna berett att förorda en höjning av anslaget för ändamålet utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet utgår emellertid från att Kungl. Maj:t som en konsekvens av de uppdragna riktlinjerna för utbyggnad av det statliga stödet till den fria sektorn av kulturlivet skall finna det möjligt att för nästa års riksdag framlägga förslag om en fortsatt ökning av det här avsedda anslaget.

Utskottet avstyrker således bifall till de yrkanden rörande anslaget till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, som gjorts i motionerna I: 329 och II: 319, I: 671 och II: 812, I: 672 och II: 810 samt I: 676 och II: 818.

Utskottet har icke heller funnit sig böra biträda yrkandena i motionerna I: 676 och II: 818 samt I: 678 och II: 819 om ökat anslag till statens konstråd.

Utskottet, som således biträder Kungl. Maj:ts här förevarande förslag, hemställer,

I. att motionerna I: 329 och II: 319, i vad de avser avsättning av medel för konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 671 och II: 812 icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 676 och II: 818 samt I: 678 och II: 819, samtliga motioner i vad de avser medelstillsdelningen till statens konstråd, till *Statens konstråd* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 23 000 kr.;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 676 och II: 818, i vad de avser medelstillsdelningen till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.;

IV. att motionerna I: 672 och II: 810 samt I: 676 och II: 818, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t om återinförande av den s. k. enprocentregeln, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m. Kungl. Maj:t har i propositionen nr 62 föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 020 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Birger Andersson* (I: 670) och den andra inom andra kammaren av herr *Arvidson* (II: 809), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att som ersättning för utlåning genom bibliotek skall till Sveriges författarfonds s. k. fria del utgå 2 1/2 öre per lån av översatt verk och 10 öre per referensexemplar av översatt verk;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Arvidson* väckt motion (II: 808), vari hemställts att riksdagen måtte besluta att ersättning till författarna för utlåningen av deras verk genom bibliotek fastställs till 8 öre per boklån och 32 öre per referensexemplar.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 670 och II: 808.

Styrelsen för Sveriges författarfond föreslår i sina anslagsäskanden för nästa budgetår, att bibliotekersättningen höjes, för originalverk från tre till åtta öre per lån och för översatta verk från ett till fyra öre per lån. Vid bifall till dessa förslag beräknas medelsbehovet under anslaget öka med 1 500 000 respektive 570 000 kr. Styrelsen anhåller vidare, att ersättningsbeloppen för referensböcker höjes, för de svenska från 12 öre till 32 öre per volym och för de översatta från 4 öre till 16 öre per volym. Merkostnaderna för genomförande av dessa förslag uppskattas till 232 500 respektive 36 000 kr. Styrelsen räknar dessutom med en ökning av såväl bibliotekens utlåningsfrekvens som beståndet av svenska referensböcker. Enligt styrelsens beräkningar föranleder denna ökning en automatisk utgiftsstegring med 65 000 kr. Sammanlagt föreslår styrelsen sålunda en anslagsökning med i runt tal 2 400 000 kr.

I särskild framställning har *Flyco* hemställt om ett anslag för nästa budgetår av i runt tal 81 800 kr., avsett för ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker, vilka framställts för utlåning åt blinda och andra svårt vanföra. Enligt *Flycos* beräkningar erfordras sålunda för nästa budgetår en höjning av den nuvarande medelsanvisningen för ändamålet med 31 800 kr.

Departementschefen föreslår, att bibliotekersättningens grundbelopp, såvitt gäller ersättningen för hemlån och referensexemplar av originalverk, höjes från nuvarande tre öre respektive tolv öre till fem öre respektive tjugu öre.

I övrigt uttalar departementschefen rörande författarersättningen bl. a. följande.

Författarna bör i anslutning till en förändring av grunderna tillerkännas en viss höjning av den individuellt utgående ersättningen. Jag föreslår därför, att författarpenningen fastställas till hälften av det föreslagna grundbeloppet, dvs. 2,5 öre respektive tio öre. Enligt gällande bestämmelser minskas författarpenning med hälften i vad den överstiger 1 000 kr., vilket med andra ord betyder att ersättningen reduceras när en författares verk utlånas mer än 50 000 gånger. Reduktionsregeln innebär att den individuella ersättningen ovanför denna gräns minskas från nuvarande två öre till ett öre per hemlån och från åtta öre till fyra öre per referensexemplar. Enligt min mening bör nuvarande ersättningsbelopp för lån, som överstiger 50 000, bibehållas. Vid bifall härtill skulle sålunda i fortsättningen hemlån under 50 000 ersättas med 2,5 öre per lån och över 50 000 med ett öre per lån. Ersättning för nyttjande av referensexemplar skulle vidare utgå med tio öre per volym intill ett belopp av 1 250 kr. och därefter reduceras till fyra öre per volym.

Den höjning av anslaget till biblioteksersättningen, som erfordras för genomförande av mitt förslag, kommer till övervägande delen att tillföras författarfondens fria del. Den relativa betydelsen av den för kollektiva stödåtgärder avsedda fria delen kommer därigenom att ytterligare öka. En förstärkning av denna del av anslaget, som ger fondstyrelsen vidgade ekonomiska resurser för bl. a. en önskvärd inriktning av stipendiegivningen mot ett ökat antal större, fleråriga arbetsstipendier, har synts mig mera angelägen än en ytterligare höjning av den individuella författarsättningen.

Författarfondens styrelse har i fråga om sina möjligheter att tillämpa en stödform innebärande fleråriga arbetsstipendier till relativt betydande belopp framhållit bl. a., att de ökade medel, som genom den beslutade ersättningen till översättarna ställts till styrelsens förfogande, endast kunnat disponeras för arbetsstipendier till den yrkesgrupp för vilken medlen är avsedda. Enligt min uppfattning synes en begränsning av styrelsens handlingsfrihet i fråga om den fria delen inte vara motiverad. Disponibla medel bör av styrelsen fritt kunna användas för en stipendie- och understödsverksamhet, som är inriktad på alla de grupper, som styrelsen har att tillgodose.

Den totala anslagsökningen beräknar departementschefen till 760 000 kr.

Departementschefen föreslår vidare att under detta anslag skall upptagas en obetecknad anslagspost av 80 000 kr. för att bereda ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker. Ifrågavarande belopp innebär en ökning av 30 000 kr. jämfört med de medel som för ändamålet anvisats för innevarande budgetår under anslaget Bidrag till framställning av blindskrifter och talböcker för blinda.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts under förevarande punkt framställda förslag.

Med hänsyn till den betydande anslagsförstärkning som förordats är utskottet icke berett att tillstyrka bifall till yrkandet i motionen II: 808 om ytterligare höjning av ersättningen till författarna för utlåning av deras verk.

Beträffande den i motionerna I: 670 och II: 809 yrkade höjningen av ersättningen till författarfondens fria del för utlåningen av översatta verk, vilket förslag motiverats med behovet av att översättarna få en med originalförfattarna likvärdig andel av fondens medel, vill utskottet erinra om att

departementschefen i föreliggande proposition uttalat, att författarfondens styrelse fritt bör kunna använda disponibla medel för en stipendie- och understödsverksamhet, som är inriktad på alla de grupper, som styrelsen har att tillgodose. Med hänsyn härtill och till att de av departementschefen förordade ändrade beräkningsgrunderna för ersättningen för originalverk kommer att tillföra författarfondens fria del väsentligt ökade medel anser utskottet sig icke böra tillstyrka bifall till motionerna I: 670 och II: 809.

Utskottet hemställer alltså,

I. att motionerna I: 670 och II: 809, i vad de avser höjning av ersättningen för utlåningen genom bibliotek av översatta verk, icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionen II: 808, i vad den avser höjning av ersättningen för utlåning genom bibliotek av originalverk, icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 020 000 kr.

3:o) **Konstnärstipendier.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 62 föreslagit riksdagen att till Konstnärstipendier för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 840 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fröken *Ljungberg* (I: 207) och den andra inom andra kammaren av fru *Gunne* (II: 252), i vilka hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till årets höstriksdag om speciella årliga priser/stipendier för prestationer av hög konstnärlig kvalitet i enlighet med motionens syfte;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 329) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén m. fl.* (II: 319), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning för översyn av den nuvarande splittrade administrationsformen i syfte att nå ökad enhetlighet, varvid bör övervägas att skapa ett fristående administrativt organ för statens stöd till kulturlivet;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Bengtson m. fl.* (I: 676) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 818), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen vid behandling av propositionen nr 62 måtte a) godkänna den i motionen föreslagna treårsplanen för utvidgning av samhällets stipendiestöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet; b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en skyndsamt översyn av formerna för fördelningen av samhällets stöd till konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet i enlig-

het med vad i motionen anförts; c) till Konstnärstipendier för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 210 000 kr. i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Lennart Geijer* och *Lars Larsson* (I: 677) och den andra inom andra kammaren av fru *Sjövall* och herr *Arvidson* (II: 820), i vilka hemställts att riksdagen måtte till Konstnärstipendier för budgetåret 1962/63 anvisa 1 060 000 kr.;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 678) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén m. fl.* (II: 819), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte besluta a) att anvisa ett anslag av 50 000 kr. till ersättning åt svenska dramatiker för beställningsarbeten, b) att anvisa ett anslag av 50 000 kr. till ersättning åt svenska tonsättare för beställningsarbeten.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 207, II: 319, II: 818, II: 820 och II: 819.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1961: 56 anvisade riksdagen sammanlagt 460 000 kr. till stipendier åt konstnärer inom måleri m. m. och tonsättare. Beloppet anvisades under två särskilda reservationsanslag på vardera 230 000 kr., ett till stipendier åt utövande konstnärer och ett till stipendier åt utövande tonsättare. Rubriceringen av anslagen är avsedd att skilja ifrågavarande stipender från stipendier till blivande utövare av dessa konstnärliga yrken under deras utbildning.

I fråga om dispositionen av anslaget till stipendier åt utövande konstnärer har, som framgår av statsliggaren s. 479, föreskrivits, att av anslaget 150 000 kr. skall användas för ett antal större arbetsstipendier på normalt ca 10 000 kr., 30 000 kr. för mindre arbetsstipendier på lägst 3 000 och högst 4 000 kr. samt 24 000 kr. för tre resestipendier och 26 000 kr. för stipendier av pensionskaraktär. Arbetsstipendierna, såväl de större som de mindre, utdelas av Kungl. Maj:t på förslag av akademien för de fria konsterna. Resestipendier och stipendier av pensionskaraktär utdelar akademien. Akademiens prövning sker efter samråd med Konstnärernas riksorganisation.

Anslaget till stipendier åt utövande tonsättare disponeras, såsom framgår av statsliggaren s. 480, på i huvudsak samma sätt som det tidigare nämnda stipendieanslaget.

Akademien för de fria konsterna och *musikaliska akademien* har för nästa budgetår begärt oförändrad medelsanvisning till stipendier åt utövande konstnärer respektive utövande tonsättare.

I en till ecklesiastikdepartementet inkommen promemoria har *Samarbetsnämnden för konstnärliga och litterära yrkesutövare* anfört vissa synpunkter på innebörden av det statliga kulturpolitiska program, som låg till grund för propositionen 1961: 56. En fortsatt utbyggnad av statens stipendier, belöningar och understöd anser nämnden vara en riktig väg. Betydelsefulla

grupper av kulturarbetare står fortfarande utanför stöd från statsmakternas sida.

Departementschefen förordar med anledning av konstakademiens och musikaliska akademiens förslag, att medelsanvisningarna till konstnärs- och tonsättarstipendier för nästa budgetår uppföres med oförändrade belopp.

Därutöver förordar departementschefen, att ytterligare ett belopp av 380 000 kr. anvisas för stipendier. Av dessa medel föreslås stipendier kunna utgå till exempelvis dramatiker, regissörer, skådespelare och recitatörer, instrumentalister och andra tonkonstnärer, filmskapare, koreografer, dansöser, dans-, sång- och teaterpedagoger, scendekoratörer, illustratörer och konstnärligt arbetande fotografer. Av den föreslagna stipendiesumman bör 300 000 kr. användas till ett trettiotal större arbetsstipendier av den typ, som fr. o. m. innevarande budgetår står till förfogande för tonsättare m. fl., och 80 000 kr. till mindre arbetsstipendier, resestipendier m. m.

I fortsättningen uttalar departementschefen bl. a. följande.

För utdelningen av stipendier till denna grupp bör enligt min mening tills vidare finnas en särskild stipendienämnd. En sådan nämnd synes lämpligen bestå av sju ledamöter, som utses av Kungl. Maj:t för ett år i sänder. Sex av nämndens ledamöter bör lämpligen utses efter förslag av samarbetsnämnden för konstnärliga och litterära yrkesutövare och utväljas bland till nämnden anslutna organisationer, som företräder den här avsedda gruppen. Dessa organisationer är för närvarande Sveriges dramatikerförbund, Svenska teaterförbundet, Svenska regissörsföreningen, Svenska musikerförbundet, Föreningen, Svenska tecknare, Svenska fotografernas förbund, Svenska danspedagogförbundet och Föreningen Svenska kompositörer av populärmusik.

Närmare bestämmelser om stipendienämndens sammansättning samt om stipendiernas fördelning m. m. torde få meddelas av Kungl. Maj:t. Enligt nu gällande föreskrifter i fråga om konstnärs- och tonsättarstipendierna utdelas såväl större som mindre arbetsstipendier av Kungl. Maj:t efter förslag av Akademien för de fria konsterna respektive Musikaliska akademien. Resestipendier och stipendier av pensionskaraktär utdelas av vederbörande akademi. Det bör övervägas huruvida inte de stipendieutdelande instanserna i fortsättningen bör få utdela även de mindre arbetsstipendierna. Likaså finner jag det angeläget, att stipendierna utdelas så tidigt som möjligt under budgetåret.

Inom den fria sektorn ryms företrädare för så många och olika konstnärliga inriktningar att en uppräknning i kategorier inte gärna kan bli fullt uttömmande. Utövare av en rad konstarter kan ha anknytning både till den ena eller den andra av dessa kategorier. Det är därför viktigt, att de stipendieutdelande instanserna inte ser för snävt på sin uppgift. Jag vill i detta sammanhang tillägga, att de statliga tonsättarstipendierna inte synes böra reserveras för uteslutande seriösa kompositörer av större verk. Även framstående kompositörer på exempelvis den litterära visdiktningens och den mer kvalificerade underhållningsmusikens område bör enligt min mening kunna komma i åtanke vid fördelningen av dessa stipendier.

Med hänsyn till att gränsdragningen mellan de tre huvudgrupper, som stipendiegivningen enligt mitt förslag kommer att avse, kan erbjuda vissa svårigheter förutsätter jag att samråd äger rum mellan de akademier och övriga organ som kommer att förbereda stipendieärenden.

Sammanlagt föreslår departementschefen en medelsanvisning av 840 000 kr. till konstnärsstipendier.

Utskottet vill uttala sin tillfredsställelse över Kungl. Maj:ts förslag om utvidgning av det statliga stipendiestödet till nya grupper av konstnärer.

Departementschefen har i propositionen givit en utförlig exemplifiering av konstnärliga yrkesutövare, som härigenom kommer att kunna erhålla konstnärsstipendier. I motionerna I: 677 och II: 820 samt I: 678 och II: 819 har erinrats om att även andra än de i propositionen nämnda konstutövarna, bl. a. konsthantverkarna, borde bli delaktiga av stipendiestödet. Med anledning härav vill utskottet framhålla, att den av departementschefen gjorda uppräknigen visserligen torde innefatta den övervägande delen av de konstnärsgrupper, som hittills icke kunnat bli delaktiga av det här avsedda statliga stödet, men att det likväl kan finnas grupper av konstnärliga yrkesutövare, som behöver ytterligare uppmärksammas. Utskottet anser emellertid, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att som ett fortsatt led i den pågående utbyggnaden av de statliga insatserna på området beakta denna fråga. Frågan om stipendier åt den relativt stora och i viss mån heterogena grupp, som utgöres av konsthantverkare, kräver enligt utskottets mening ett närmare klarläggande av dylika eventuella stödåtgärders inriktning och omfattning.

Med anledning av yrkandena i motionerna I: 676 och II: 818 samt I: 677 och II: 820 om höjning av förevarande anslag med 370 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit får utskottet framhålla, att den av departementschefen förordade höjningen av 380 000 kr. synes utskottet tillfredsställande i förevarande läge och innan ytterligare erfarenhet vunnits av stipendiegivningen. Det är emellertid utskottets förhoppning, att Kungl. Maj:t skall finna det möjligt att för nästa års riksdag framlägga förslag om ytterligare höjning av anslaget till konstnärsstipendier. Utskottet avstyrker således bifall till de ifrågakvarande motionsyrkandena.

Utskottet har icke funnit sig böra biträda yrkandena i motionerna I: 676 och II: 818 om antagande av en treårsplan för utvidgning av samhällets stipendiestöd på förevarande område ej heller förslaget i motionerna I: 329 och II: 319 samt I: 676 och II: 818 om översyn av formerna för fördelningen av det statliga stödet. Enligt utskottets uppfattning bör det ankomma på Kungl. Maj:t att framlägga erforderliga förslag för varje budgetår rörande anslagsavvägningen. Härigenom blir det möjligt att på ett smidigt sätt beakta såväl under hand uppkommande önskemål som vunna erfarenheter beträffande stipendier och andra former av stöd åt den här avsedda sektorn av kulturlivet. Även andra än de nu förekommande stödåtgärderna torde därvid eventuellt böra uppmärksammas, och utskottet vill i detta sammanhang erinra om vad som anförts i motionerna I: 207 och II: 252 om priser för prestationer av hög konstnärlig kvalitet samt i motionerna I: 678 och II: 819 om särskilda medel för beställningsarbeten av svenska dramatiker och tonsättare. Då utskottet emellertid anser att prövningen av dessa

frågor i första hand bör ankomma på Kungl. Maj:t, är utskottet icke berett att biträda de ifrågakvarade motionsyrkandena.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag under förevarande punkt.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 676 och II: 818, i vad de avser treårsplan för utvidgning av samhällets stipendiestöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet, icke må av riksdagen bifallas;

II. att motionerna I: 678 och II: 819, i vad de avser anslag för beställningsarbeten av svenska dramatiker och tonsättare, icke må av riksdagen bifallas;

III. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 676 och II: 818 samt I: 677 och II: 820, förstnämnda två motioner i vad de avser medelsanvisningen till konstnärsstipendier, till *Konstnärsstipendier* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 840 000 kr.;

IV. att motionerna I: 207 och II: 252 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

V. att motionerna I: 329 och II: 319 samt I: 676 och II: 818, i vad de avser skrivelse till Kungl. Maj:t om översyn av formerna för fördelningen av samhällets stöd till konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

4:o) **Kvalitetsstöd åt svensk filmproduktion.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 62 föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Ståhl* väckt motion (II: 431), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av förordningen den 20 maj 1960 om särskilt bidrag till producent av svensk film, att bidrag enligt förordningen kan utgå även till film framställd i gemensam nordisk produktion.

Beträffande motiveringen för det motionsvis gjorda yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

I propositionen nr 79 till 1960 års riksdag framlade chefen för finansdepartementet bl. a. de förslag i fråga om filmstöd och biografnöjesskatt, till vilka den slutliga prövningen av 1957 års filmstödutrednings betänkande givit anledning. Förslagen syftade till att möjliggöra en anpassning för den

svenska filmproduktionen och biografnäringen till det konkurrensläge som blivit följderna av televisionens genombrott i vårt land.

I propositionen anslöt föredragande departementschefen sig till filmstödutredningens mening, att de statliga åtgärderna till stöd för den svenska film- och biografnäringen borde bestå i såväl en sänkning av biografnöjesskatten som en höjning av det direkta stödet till den svenska filmproduktionen. Med anledning av förslag i propositionen beslöt riksdagen en sänkning av *biografnöjesskatten* med 8 procentenheter, från dåvarande 33 % till 25 %. Statens andel av nöjesskatten fastställdes till sju tiondedelar och kommunens till tre tiondedelar. Därjämte beslöt riksdagen höja den särskilda skattelindringen för mindre biografer.

Med hänsyn till det läge, vari filmbranschen befinner sig, tillstyrktes i propositionen långt gående åtgärder i fråga om *det direkta stödet till den svenska filmproduktionen*. De i propositionen förordade åtagandena begränsades så till vida, att stödet föreslogs bära utgå endast av nöjesskatten på svensk film och därvid icke beröra den kommunala andelen. Propositionsförslaget gick ut på att inom denna ram i princip hela nöjesskatten skulle tillföras den svenska filmproduktionen som direkt bidrag. Riksdagen biföll propositionens förslag. Enligt beslutet skall sålunda i princip hela den statliga andelen av nöjesskatten på svensk film återgå till producenterna. Denna återbäring sker till största delen i form av ett generellt stöd till vederbörande filmproducent, utgörande 80 % av skattebeloppet. Den återstående delen av den statliga nöjesskatten på svensk film utgår i form av premier till producenter av svenska kvalitetsfilmer. För sistnämnda ändamål finns under sjunde huvudtiteln ett särskilt reservationsanslag, för innevarande budgetår uppfört med 1 000 000 kr. och benämnt Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion.

Av det nuvarande reservationsanslaget må ett belopp av högst 50 000 kr. användas till bestridande av kostnaderna för filmpremienämndens verksamhet.

Departementschefen föreslår att anslaget fr. o. m. nästa budgetår redovisas under åttonde huvudtiteln samt att det höjes med 500 000 kr. och således uppföres med 1 500 000 kr.

Den föreslagna höjningen av anslaget bör enligt departementschefens mening möjliggöra en viss breddning av det statliga stödet. Departementschefen uttalar härom bl. a. följande.

Utänför filmindustrin förekommer i begränsad men stigande omfattning en icke-kommersiell filmproduktion. I utlandet har denna produktionsform resulterat i många värdefulla filmer. Dessa skiljer sig ofta i fråga om bl. a. konstnärlig målsättning och format från kommersiella spelfilmer. Producenterna arbetar i regel med ytterst begränsade resurser, utan tillgång till ateljé, med enkel teknisk utrustning och ofta med frivilliga och obetalda medarbetare. Producenter av detta slags filmer bör kunna vända sig till nämnden med ansökan om bidrag, som kan möjliggöra påvisbara och väsentliga kvalitetsförbättringar av deras filmer. Det kan röra sig en om bi-

drag till kostnaderna för tagning av enstaka scener och avsnitt eller till hyra för teknisk utrustning.

En allmän förutsättning för bidragsgivning i andra former än premiering bör enligt min uppfattning vara, att nämnden kan på grundval av tillgängligt material bilda sig en tillförlitlig uppfattning om den avsedda filmens kvalitet samt att den bidragssökande stödjer sin framställning med utarbetade kostnadsförslag för färdigställandet av filmen. Enligt min mening bör bidragsgivningen icke få inverka på en films möjligheter till premiering eller på en eventuell premies storlek. Detta torde ligga helt i linje med den redan nu gällande principen, att premier skall utgå oberoende av en films produktionskostnader och den täckning härför som kan erhållas på andra vägar.

Den här avsedda utvidgningen av nämndens befogenheter bör få formen av en försöksverksamhet. I vad mån en direkt bidragsgivning vid sidan av premiering kan få åsyftad effekt kan naturligtvis endast avgöras erfarenhetsmässigt. Det bör åligga filmpremienämnden att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för de erfarenheter en sådan försöksverksamhet inbringar.

I fråga om dispositionen av tillgängliga medel för å ena sidan premieutdelning och å andra sidan annan bidragsgivning anser jag mig inte böra göra alltför bindande uttalanden. En bidragsgivning inom en ram av storleksordningen 300 000 kr. synes vara en rimlig men ingalunda fixerad riktning.

Utskottet tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag, vilket innebär, att kvalitetsstödet till svensk filmproduktion överföres från sjunde till åttonde huvudtiteln, att anslagsmedlen för ändamålet uppräknas med 500 000 kr. och att bidrag försöksvis kommer att utgå för icke-kommersiell filmproduktion.

Det i motionen II: 431 gjorda yrkandet om åtgärder i syfte att få till stånd en utvidgning av filmstödet till att avse även film framställd i gemensam nordisk produktion bygger på en i februari 1961 antagen rekommendation i Nordiska rådet. Då ifrågavarande rekommendation är ställd till regeringarna i de nordiska länderna och således förutsätter koordinerande åtgärder mellan dessa, innan slutligt förslag framlägges, anser sig *utskottet* icke böra med anledning av motionen II: 431 förorda några åtgärder i ämnet från riksdagens sida. *Utskottet* avstyrker således bifall till det i nyssnämnda motion gjorda yrkandet.

Utskottet hemställer

I. att riksdagen må till *Kvalitetsstöd till svensk filmproduktion* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.;

II. att motionen II: 431 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

5:o) **Utställningar av svensk konst i utlandet.** Kungl. Maj:t har i propositionen nr 62 föreslagit riksdagen att till förevarande ändamål för budgetåret 1962/63 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

I samband härmed har *utskottet* till behandling förehäft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av

herr *Tage Johansson m. fl.* (I: 673) och den andra inom andra kammaren av fröken *Sandell m. fl.* (II: 811), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t uttala sig för inrättandet av en Svenska institutets tonkonstnämnd samt att till denna nämnds förfogande ställes ett reservationsanslag på 100 000 kr. för budgetåret 1962/63;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Källqvist m. fl.* (I: 678) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén m. fl.* (II: 819), i vilka hemställts, såvitt här är i fråga, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 62 måtte besluta att anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr. till utställningar i utlandet och för annan kulturell kontaktverksamhet utomlands.

Beträffande motiveringen för de motionsvis gjorda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna II: 811 och II: 819.

I en den 21 mars 1961 till Kungl. Maj:t gjord framställning har företrädare för *Akademien för de fria konsterna, nationalmuseet, Malmö museum, Riksförbundet för bildande konst, Sveriges allmänna konstförening, Konstnärernas riksorganisation, Göteborgs konstmuseum, Nordiska konstförbundets svenska sektion, Folkrörelsernas konstfrämjande* och *Samverkande bildningsförbunden* uttalat önskemål om att större resurser måtte ställas till förfogande från statens sida för att göra svensk konst bättre känd och uppskattad i utlandet.

I skrivelsen framhålles, att svenska institutet för kulturellt utbyte med utlandet inom ramen för sin utställningsverksamhet gjort sitt bästa för att presentera den nutida svenska konsten utomlands men att institutet haft att arbeta med absolut otillräckliga medel. Det är därför förslagsställarnas önskemål att de ökade medel, som krävs för att ge den svenska konsten möjligheter att på ett värdigt och slagkraftigt sätt framträda för den utländska publiken, ställes till svenska institutets förfogande. Vidare hemställs i skrivelsen, att institutets utställningsnämnd förstärkes så att den levande konsten där blir tillfredsställande representerad och att denna nämnd för konstutställningar kan disponera ett årligt anslag av lägst 200 000 kr.

I ett yttrande över nyssnämnda framställning tillstyrker *svenska institutet* livligt den gjorda framställningen och föreslår i enlighet därmed att ett särskilt anslag av 150 000 kr. ställs till förfogande för konstutställningar i utlandet. Institutet avser vidare att till sin utställningsnämnd knyta ytterligare representanter för det nutida svenska konstlivet i avsikt att få till stånd en så bred och aktiv samverkan som möjligt i arbetet.

Institutet har sedermera i en promemoria, som överlämnats till ecklesiastikdepartementet, redogjort för den utställningsverksamhet, avseende modern svensk konst, som institutet bedrivit under senare år, samt framlagt förslag till åtgärder vid en utvidgning av verksamheten.

Departementschefen erinrar om att svenska institutet under senare år avsatt 40 000 å 50 000 kr. i sin ordinarie budget för det här avsedda ändamå-

let och framhåller rörande utställningsverksamheten i utlandet bl. a. följande.

De begränsade ekonomiska resurserna har medfört, att utställningsverksamheten inte kunnat bedrivas i önskvärd omfattning. Vid många internationellt uppmärksammade konstevenemang har Sverige, på grund av att de ekonomiska möjligheterna för ett deltagande saknats, inte varit representerat. Företrädare för vårt nutida konstliv är visserligen eniga om det tillfredsställande i att statsmakterna nu vidtagit åtgärder för att i framtiden säkerställa Sveriges deltagande i Biennalen i Venedig. Det understrykes emellertid också, att ökade insatser krävs för att råda bot på det förhållandet, att modern svensk konst är relativt okänd utanför vårt lands gränser. Svenska institutet har på senare tid mera medvetet inriktat sin konstutställningsverksamhet på att stimulera intresset bland uländska museer, konstorganisationer m. fl. för att utställa svensk konst. En utställningsverksamhet, som syftar till att öka möjligheterna dels för svenskt deltagande i internationellt arrangerade specialutställningar, dels att placera svensk konst inom det normala utställningsväsendet utomlands kräver emellertid andra ekonomiska resurser än dem, som nu står till förfogande.

Under hänvisning till det anförda föreslår departementschefen att ett särskilt reservationsanslag med rubriken Utställningar av svensk konst i utlandet anvisas på riksstaten, och att anslaget för nästa budgetår uppföres med 100 000 kr.

Utskottet. Enligt utskottets mening är det en angelägen uppgift att i utlandet vidga kännedomen om svenskt kulturliv.

Kungl. Maj:ts förslag möjliggör en utvidgning av den utställningsverksamhet i utlandet, som tidigare i begränsad omfattning bedrivits av svenska institutet, omfattande utställningen av måleri, skulptur, grafik m. m. I motionerna I: 673 och II: 811 har yrkats, att inom svenska institutet skulle inrättas en tonkonstnämnd, vilken skulle ha till uppgift att i analogi med den inom institutet redan verksamma utställningsnämnden sprida kännedom om svensk tonkonst. För ändamålet föreslås ett anslag av 100 000 kr. Även i motionerna I: 678 och II: 819 har förordats en medelsuppräknings av motsvarande storlek i syfte att ytterligare vidga den av svenska institutet bedrivna utställningsverksamheten. Enligt motionärerna bör såväl författare och tonkonstnärer som bildande konstnärer inbjudas att representera vårt land vid kontakter med andra länder.

Utskottet, som icke är berett att biträda de ifrågavarande motionsyrkandena, vill emellertid framhålla, att det är angeläget att framdeles ytterligare utbygga den genom svenska institutet bedrivna kontaktverksamheten med utlandet på det konstnärliga området, varvid även de i motionerna berörda frågorna torde böra närmare övervägas.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

I. att motionerna I: 673 och II: 811 icke må av riksdagen bifallas;

II. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

samt med avslag å motionerna I: 678 och II: 819, till *Utställningar av svensk konst i utlandet* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Stockholm den 18 maj 1962

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herr Einar Persson, fröken Andersson, herrar Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Ragnar Bergh, Per Jacobsson, Rikard Svensson, Bengtson, fru Wallentheim, herrar Mårtensson, Bertil Petersson, Bengt Gustavsson, Källqvist och Manne Olsson; samt

från a n d r a kammaren: herrar Staxäng, Karlsson i Olofström, Almgren, fröken Elmén, herr Nilsson i Göingegården, fröken Olsson, herrar Arvidson, Gustafsson i Uddevalla, Andersson i Knäred, Kellgren, Gustafsson i Kårby, Blomkvist, Berg och Nelander.

Bilaga

	Kr.
A. Sammanlagt stöd till konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet budgetåret 1961/62	3 110 000
B. Av Kungl. Maj:ts förordade anslagshöjningar budgetåret 1962/63	
1) Statens konstråd	3 000
2) Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader ..	100 000
3) Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.	790 000
4) Konstnärstipendier	380 000
5) Kvalitetsstöd åt svensk filmproduktion	500 000
6) Utställningar av svensk konst i utlandet	100 000
<u>Anslagssumma för budgetåret 1962/63</u>	<u>4 983 000</u>
C. Höjningar utöver Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1962/63 enligt föreliggande motionsyrkanden	
1) Anslag till statens konstråd enl. mot. I: 676 och II: 818 ..	17 000
2) Anslag till statens konstråd enl. mot. I: 678 och II: 819, (ökning 9 000)	
3) Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader enl. mot. I: 329 och II: 319, I: 671 och II: 812 samt I: 676 och II: 818	1 000 000
4) Ersättning åt författare enl. mot. I: 670 och II: 809	300 000
5) Ersättning åt författare enl. mot. II: 808	1 140 000
6) Konstnärstipendier enl. mot. I: 676 och II: 818 samt I: 677 och II: 820	370 000
7) Ersättning åt svenska dramatiker och tonsättare för beställningsarbeten enl. mot. I: 678 och II: 819	100 000
8) Utökning av den kulturella kontaktverksamheten med utlandet enl. mot. I: 673 och II: 811 samt I: 678 och II: 819	100 000
<u>Summa ökning</u>	<u>3 027 000</u>

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader m. m.)

a) av herrar *Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Bengtson, Källqvist, fröken Elmén, herrar Andersson i Knäred, Gustafsson i Kårby och Nelander*, vilka ansett

dels att den del av utskottets yttrande, som på s. 4 börjar med »Beträffande det» och på s. 5 slutar med »statens konstråd», bort ha följande lydelse:

»De framlagda förslagen innebär, att anslagen på förevarande område förstärkes med ett sammanlagt belopp av 1 837 000 kr. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle således anslagssumman för budgetåret 1962/63 komma att uppgå till sammanlagt 4 983 000 kr.

I likhet med en rad motionärer anser utskottet dock en ytterligare upp- rustning vara synnerligen motiverad och även av statsfinansiella skäl nu möjlig att genomföra. Under förevarande rubrik behandlas de yrkanden som sammanhänger med kostnaderna för konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader och för statens konstråd. Beträffande anslaget till Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader m. m. har Kungl. Maj:t dels föreslagit en uppräknig av anslagsmedlen med 100 000 kr., dels vissa ändringar i dispositionen av medlen i syfte att frigöra anslaget från kostnader, som är att hänföra till byggnadsåtgärder för uppsättning och montering av större konstverk. Utskottet finner det angeläget att man snarast möjligt infriar målsättningen för 1937 års riksdagsbeslut i denna fråga, nämligen att för utsmyckning av statliga byggnader, som är lämpade för konstnärlig utsmyckning, avsättes ett belopp, i allmänhet ej understigande en procent av byggnadskostnaderna. Dels ger denna regel enligt utskottets mening en skälig omfattning av det samhällseliga stödet på detta område, dels talar betydande praktiska skäl för att man genom en sådan regel binder anslaget vid kostnadsutvecklingen i övrigt. I avvaktan på den ytterligare beredning, som denna fråga bör bli föremål för, bl. a. från t. ex. budgetteknisk synpunkt, förordar utskottet att anslaget för nästkommande budgetår höjes från 500 000 kr. till 1 500 000 kr. samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om förslag till 1963 års riksdag om återinförande av enprocent-regeln. I anslutning härtill förordar utskottet vidare att anslaget till statens konstråd höjes från 20 000 till 40 000 kr.»

dels ock att utskottets hemställan under III. och IV. bort ha följande lydelse:

»III. att riksdagen må

a) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 678 och II: 819 ävensom med bifall till motionerna I: 676 och II: 818, samtliga motioner i vad de avser medelstilledningen till statens konstråd, till *Statens konstråd* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett anslag av 40 000 kr.;

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 676 och II: 818, i vad de avser medelstildelningen till konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader, till *Konstnärlig utsmyckning av statliga byggnader* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.;

IV. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 672 och II: 810 samt I: 676 och II: 818, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1963 års riksdag om återinförande av den s. k. enprocent-regeln.»

b) av herr *Birger Andersson*

c) av fru *Wallentheim*

d) av herr *Bengt Gustavsson*

e) av herr *Arvidson*

2) vid *punkten 2* (Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.)

a) av herrar *Birger Andersson*, *Arvidson* och *Kellgren*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionerna I: 670 och II: 809 och att utskottets hemställan under I. därför bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 670 och II: 809, besluta, att som ersättning för utlåning genom bibliotek skall till Sveriges författarfonds s. k. fria del utgå 2 1/2 öre per lån av översatt verk och 10 öre per referensexemplar av översatt verk;»

b) av herrar *Arvidson* och *Kellgren*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen II: 808 och att utskottets hemställan under II. därför bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, med bifall till motionen II: 808, besluta, att ersättning till författarna för utlåningen av deras verk genom bibliotek fastställs till 8 öre per boklån och 32 öre per referensexemplar;»

3) vid *punkten 3* (Konstnärsstipendier)

a) av herrar *Ivar Johansson*, *Axel Johannes Andersson*, *Per Jacobsson*, *Bengtson*, *Källqvist*, fröken *Elmén*, herrar *Andersson* i Knäred, *Gustafsson* i Kårby och *Nelander*, vilka ansett

dels att utskottets yttrande t. o. m. det stycke på s. 13, som slutar med »förevarande punkt», bort ha följande lydelse:

»Enligt utskottets mening är det motiverat att de aktiva kulturskaparnas ekonomiska villkor i dagens samhälle får ett väsentligt ökat stöd från det allmännas sida. Det samhällseliga kulturstödet bör därvid ges en sådan omfattning att det innefattar samtliga konstnärsgrupper inklusive konsthantverkare. Det samhällseliga kulturstödet i detta avseende bör vidare enligt

utskottets uppfattning ges en mer planmässig utformning än vad hittills varit fallet. I förevarande sammanhang förordar utskottet att anslaget höjes med 370 000 kr. utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit samt att 100 000 kr. därav anvisas till vardera konstnärstipendier och författarstipendier, samt återstoden 170 000 kr. till övriga stipendier. Utskottet finner såsom i motionerna I: 676 och II: 818 angivits en treårsplan befogad, och att stipendiesumman under de två efter nästa budgetår följande budgetåren bör ökas med ett belopp motsvarande 50 större och 50 mindre stipendier. Ytterligare förslag därom torde i vederbörlig ordning böra föreläggas riksdagen av Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker vidare bifall till det i motionerna I: 329 och II: 319 samt I: 676 och II: 818 gjorda yrkandena om en översyn av formerna för fördelning av det samhällseliga kulturstödet. Därvid bör möjligheterna till en geografisk decentralisering av kulturstödet noga prövas. Också på det centrala planet bör en viss decentralisering i form av en växling av ledamöter i respektive fördelningskommittéer eftersträvas. Självfallet bör denna utredning verkställa en översyn av samordningen mellan de stödfördelande organen inom olika områden. Utskottet finner det angeläget att ifrågavarande utredning snarast tillsättes.

Vad gäller den komplettering av de av utskottet föreslagna förstärkningarna av anslagen till konstnärstipendier, varom yrkas i motionerna I: 207 och II: 252, vill utskottet framhålla angelägenheten av att denna och andra kompletteringar successivt åstadkommes. Formerna för hur detta lämpligast bör ske kräver emellertid ytterligare överväganden, och utskottet förordar i detta sammanhang att detta sker inom ramen för ovan nämnda utrednings arbete. Ifrågavarande motioner torde sålunda ej nu böra till någon särskild riksdagens åtgärd föranleda.»

dels ock att utskottets hemställan under I., III. och V. bort ha följande lydelse:

»I. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 676 och II: 818, såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att en treårsplan för utvidgning av samhällets stipendiestöd åt konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet införes i enlighet med vad i motionerna angivits;

III. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 677 och II: 820 ävensom med bifall till motionerna I: 676 och II: 818, sistnämnda två motioner i vad de avser medelsanvisningen till konstnärstipendier, till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 1 210 000 kr.;

V. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 329 och II: 319 samt I: 676 och II: 818, samtliga motioner såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en

skyndsam översyn av formerna för fördelningen av samhällets stöd till konstnärlig, litterär och musikalisk verksamhet.»

b) av herr *Arvidson*

4) vid *punkten 5* (Utställningar av svensk konst i utlandet) av herrar *Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Per Jacobsson, Bengtson, Källqvist*, fröken *Elmén*, herrar *Arvidson, Andersson* i Knäred, *Gustafsson* i Kårby och *Nelander*, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets yttrande på s. 17, som börjar med »Utskottet, som» och slutar med »närmare övervägas», bort ha följande lydelse:

»För främjande av konstutställningsverksamhet i utlandet har departementschefen förordat en särskild anslagsanvisning med 100 000 kr. I motionerna I: 678 och II: 819 har föreslagits en medelsanvisning med 200 000 kr. i syfte att möjliggöra att även författare och tonkonstnärer skulle genom förmedling av svenska institutet kunna beredas representation vid olika kontakter med andra länder på kulturområdet. Utskottet delar motionärernas uppfattning om värdet av en sådan utvidgning av de kulturella kontakterna med utlandet, som deras förslag innebär. Utskottet tillstyrker därför en anslagsanvisning för ifrågavarande ändamål med 200 000 kr.»

dels ock att utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 678 och II: 819, till *Utställningar av svensk konst i utlandet* för budgetåret 1962/63 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.»